

**רבבות הפגינו בתל אביב
נגד ממשלת הימין**
עמ' 3

לעצור את פשע המלחמה

הפגנה נגד הריסת בתים במסאפר יטא (צילום: קנדים למען צדק ושלום במזרח התיכון)

מנעה מהם לבנות בתי מגורים ומבני ציבור, הגבילה את תנועתם ואיפשרה למתנחלים ולחיילים לאיים באופן יומיומי על שלומם ועל רכושם.

יצוין שהגירוש יבוצע "על פי חוק" - החוק של המדינה הכובשת, כמובן. במאי 2022 קבע בית המשפט העליון, כי לישראל סמכות להכריז על האזור "שטח אש" וכי תושביו אינם תושבי קבע. בכך הכשיר בית המשפט את הגירוש. אלא שמסתבר כעת כי המדינה בעצם מכירה בכך שהתושבים מתגוררים בשטח זה שנים, ולכן היא "מחפשת עבורם מקום מגורים חלופי".

קביעת בית המשפט העליון, המבוססת על פרשנות משפטית מופרכת ועל עובדות סלקטיביות, מבהירה כי שופטי העליון תמיד יתאמצו להכשיר את פשעי הכיבוש (ר' עמוד 7). לדברי בצלם: "במתק שפתיים, בצביעות, בהיתממות ובכחש, מילאו השופטים שוב את תפקידם במסגרת משטר העליונות היהודית וסללו את הדרך לביצוע הפשע, תוך היפוך היוצרות: את הקורבנות הפכו עבריינים 'העושים דין לעצמם', את משטר האפרטהייד הפכו קורבן, שבנדיבות נדירה פועל 'לפנים משורת הדין'".

על הפלסטינים, הישראלים שוחרי השלום והקהילה הבינלאומית מוטלת החובה למנוע ממשלת ישראל לבצע את הגירוש, ולוודא שאם יתבצע, האחראים לפשע - בהם שרי הממשלה, מפקדי הצבא ושופטי בית המשפט העליון, יועמדו לדין. זה חלק אינטגרלי במאבק בממשלת הימין מלא-מלא בראשות בנימין נתניהו ואיתמר בן גביר (ר' עמוד 3).

צבא הכיבוש נערך לגירוש תושבי הכפרים הפלסטיניים באזור מסאפר יטא שבדרום הר חברון, והודיע על כוונותיו (2.1) יממה לפני כניסתו של השר לביטחון לאומי איתמר בן גביר למסגד אל-אקצא. לעומת המהומה התקשורתית שליוותה את הפרובוקציה רבתי של השר הכהניסט, לא זכה מעשה הטרנספר החמור ביותר של ישראל מאז שנות השבעים בתהודה ציבורית הולמת.

לדברי האגודה לזכויות האזרח, "הצבא נערך להרוס כפרים היסטוריים בהם מתגוררות משפחות שלמות. אלה מונות אלף בני אדם, ילדיהן וזקניהן עלולים להישאר ללא קורת גג". "אם הגירוש אכן ייצא לפועל, הוא עלול להמיט על התושבים אסון הומניטרי כבד, שכן הם יאבדו את כל רכושם וכן את מקורות הכנסתם", הודגש.

לתושבי האזור, עליו הכריזה ממשלת ישראל בשנות השבעים כ"שטח אש 918", נמסרו הודעות על פינוי מבתיהם. בשיחה עמם הודיעו נציגי השלטון על הכוונה להציע לתושבי הכפרים שטח חלופי, אליו יגורשו. אך לדברי ארגון בצלם, "העברה בכפייה של תושבים מוגנים בשטח כבוש היא פשע מלחמה. ל'הצעות' של הרשויות הישראליות לתושבים הפלסטינים אין לפיכך כל משמעות; זהו איום אלים, שלא מותיר כל בחירה בפני התושבים".

ההודעה על גירוש התושבים הגיעה לאחר שנים בהן פעלה המדינה להפוך את חייהם בלתי נסבלים, זאת בציפייה שיעזבו את אדמתם לכאורה מרצונם. בין השאר, אסרה המדינה על התושבים להתחבר לתשתיות מים וחשמל,

מכתבים למערכת

15 שנות מצור על רצועת עזה

בשנה החולפת נרשמו שני ציוני דרך עגומים: מלאת 15 שנים לסגר הישראלי על עזה ומתקפה צבאית נוספת על הרצועה. בצל מאמצים מתמשכים מצד הממשלה לצמצם את מרחב פעילותם של ארגוני זכויות האדם והחברה האזרחית בישראל, המשיך ארגון גישה בעשייה למען ההגנה על הזכות לחופש התנועה. עבורנו, כחלק מעשייתם הקולקטיבית של ארגוני החברה האזרחית, חיונית כיום יותר מתמיד. ממשלת הימין הקיצוני החדשה נחושה להמשיך במיסוד העליונות היהודית בישראל, בין היתר דרך הידוק ההגבלות על חופש התנועה של התושבים הפלסטינים. בכך היא מאיימת להעמיק את הפיצול בין הפלסטינים בעזה, בישראל ובגדה המערבית. העבודה המשפטית של גישה היא לב ליבו של מאבקנו להגנה על חופש התנועה. למרות זאת, מאמצי היומיומיים של הצוות המשפטי הנפלא שלנו נותרים לעיתים סמויים מן העין. בעוד שכל מקרה בודד הוא עולם ומלואו, מבט על סך המקרים חושף את ניסיונות הרשויות הישראליות לחסום את תנועת הפלסטינים תוך התעלמות נפשעת מהשלכות הדבר על חייהם. כל עוד נוכל לפנות בבקשות לבתי המשפט, תמשיך פעילותנו המשפטית לאלץ את הרשויות לעמוד בחובותיהן הבסיסיות כלפי הפלסטינים בעזה, ולהתמודד עם התנגדותו העקרונית למדיניות המפרה את זכויותיהם.

במהלך 2022 המשכנו להגן על זכויותיהם של פלסטינים המבקשים לשוב מעזה אל בתיהם בגדה המערבית. זאת חרף מאמצי השלטונות למנוע את המעבר. מבין עשרות הפונים להם סיפקנו הגנה משפטית, בולט המקרה של אישה וששת ילדיה, אחד מהם חולה לב, להם סייענו משפטית לממש את זכותם לעבור לגדה המערבית. שם זוכה הבן בטיפול רפואי עקבי יותר מזה שעומד לרשותו בעזה.

עוד אתגרנו את ההנחיה השרירותית והאכזרית השוללת מתושבים פלסטינים ופלסטיניות, המחזיקים אזרחות ישראלית אך המתגוררים בעזה, את האפשרות להמשיך ולחיות בביתם "כחוק" לאחר אובדן בן או בת זוג תושבי הרצועה. ברוב המקרים מדובר באלמנות, אשר מכוח מדיניותה הנוכחית של ישראל אינן רשאיות להמשיך ולחיות ברצועה לאחר פטירת בני זוגן. ברגע שיצאו לישראל, לרבות לצורך ביקור משפחתי, מסתכנות נשים אלה במניעת חזרתן לביתן שבעזה. סייענו השנה למספר אלמנות לצאת מהרצועה ולשוב אליה, תוך סירוב המדינה לקיים דיון עקרוני בעניינן. אנו מחויבים להמשיך ולאתגר את ההנחיה הדרקונית.

במהלך 2022 היינו עדים לעלייה מרגשת במספר המקרים בהם סייענו בהצלחה לפלסטינים תושבי הרצועה לממש את שאיפותיהם האישיות. זאת בגישה ללימודים או להתפתחות מקצועית. באחד המקרים בהם טיפלנו, הצליחו שני רופאים לנסוע מעזה לגדה וניגשו לבחינת ההסמכה. בנוסף, סיפקנו ייצוג משפטי ל-58 סוחרים ממגוון תחומים ברצועה; 15 מהם הצליחו, בזכות סיוענו, לקבל מחדש היתרים שנשללו מהם, ואנו ממשיכים לסייע ל-17 אנשי ונשות עסקים נוספים המבקשים להיכנס לגדה המערבית ולישראל.

תניה הרי, מנכ"לית גישה

ניתן לשלוח מכתבים למערכת באמצעות הדוא"ל
zohaderekh@gmail.com

או לחיבת דואר 26205 ת"א-יפו 6126102

דברים בשם אומרם

או"ם שמום? כבר לא בטוח

"כמעט 50 שנה לאחר שקרע חיים הרצוג מעל במת האו"ם את החלטת האו"ם שקבעה כי ציונות שווה גזענות, ישראל מחזירה את ההחלטה הזו לחיים כמו פיה. ציונות כמדיניות גזענית - זה מה ששתי המפלגות, עוצמה יהודית והציונות הדתית, מקדמות במסגרת ההסכמים הקואליציוניים, וזאת אפילו בלי להסתיר את המטרות הגזעניות של 'חיזוק ההתיישבות היהודית' ו'שיפור המאזן הדמוגרפי'. במקום להוכיח לעולם שהוא טועה, ישראל מוכיחה לעולם שהוא צודק. ומי שמנצח על המקלה הוא כמובן ראש הממשלה, בנימין נתניהו".

מירב ארלוזורוב, "דה מרקר", 2.1

הממשלה של ביבי תרצה לשבור שוב את השיא

"144 פלסטינים נהרגו בשנה החולפת מאש כוחות הביטחון הישראליים בגדה; המספר הגבוה ביותר מאז 2004, כך על פי נתוני בצלם. מרבית ההרוגים בגדה היו חמושים, אומרים בצבא, בניסיון להסביר את הנתון. אולם בדיקת 'הארץ', שמבוססת על דיווחי צה"ל בזמן אמת, מגלה שרק כ-45% מהמקרים הייתה טענה ספציפית לכך שההרוגים היו חמושים או - שהירי הקטלני קרה בזמן עימותים בהם היה, בין השאר, ירי. וכאשר מדובר בסיטואציה האחרונה, לא תמיד ההרוג הוא התוקפן".

הגר שיף, "הארץ", 2.1

כיצד להתקבל לאוניברסיטה בדרך הקלה

"יום אחד בא אליי איזה ג'ימי, שאמר לי שהוא שמע שאני חכם, ואמר: 'תנקוב בנושא שתרצה ללמוד והתקבלת. על המקום'. אבל אני מקשיב ואומר 'בשביל מה אני צריך אותך, מי אתה בכלל?'. האלמוני הנדיב התגלה כאיש שב"כ שרצה לגייס אותי כמודיע במפלגה הקומוניסטית. רצו שאני אעביר להם את מה שקורה בשיבות. אמרתי לו שכל המשפחות אוכלות אחת אצל השנייה, וברגע שאני אוכל אצל מישהו אני לא יכול לבגוד בו. אז הוא אמר 'בוא אני אפתור לך את הבעיה - מהיום אל תאכל שם'".

השחקן סלים דאו, "ידיעות אחרונות", 16.12

צרות של עשירים

"מטוס המנהלים שרכשה החברה ג'י סיטי קורקע והועמד למכירה בארה"ב. מקורבים לחברה טוענים כי בעל השליטה ומנכ"ל החברה, חיים כצמן, טס כיום בין נכסיה בטיסות מסחריות רגילות. את המטוס הנוכחי רכשה ג'י סיטי בשנת 2016 תמורת כ-8.8 מיליון דולר. עוד קודם לכן, שנה לפני שהכה בשווקים המשבר הכלכלי העולמי ב-2008, רכשה החברה מטוס מנהלים מדגם 'גולף סטרים' תמורת כ-35 מיליון דולר. זאת, בתקופה בה הפך מטוס המנהלים סמל סטטוס עבור הטייקונים הגדולים במשק, בהם נוחי דנקנר, לב לביב, שרי אריסון, מוטי זיסר וז'ל ואחרים".

חזי שטרנליכט, "גלובס", 2.1

פעילי חד"ש, מק"י ובנק"י מפגינים נגד ממשלת הימין ברחוב אבן גבירול, 7 בינואר 2023 (צילום: זו הדרך)

שני צעדים קדימה ואחד לאחור במערכה להגנת הדמוקרטיה רבות הפגינו בתל-אביב נגד ממשלת הפשיזם

ההפרדה בין הציבורים היא שגרמה למשבר הנוכחי". ח"כ לזימי אמרה בנאומו ברחבת מוזיאון תל אביב: "קיימים בגוש שלנו אחדים להם נדמה כי צריך לשאת ולתת עם החוטף: עם מי שמחזיק מדינה שלמה בת ערובה, שהחליט לרסק את כולנו בשם המשפט המתנהל בעניינו ושהכשיר את העשבים השוטים של כהנא לתפקידים בכירים בממשלה ובקבינט. אך אנו אומרים: לא! עם החוטף בנימין נתניהו וכנופיותיו אסור לדבר - צריך להתגבר עליהם". מאוחר יותר גינתה לזימי את ההתקפה על ח"כ עודה והביעה סולידריות עמו.

מישירים מבט אל העתיד או צועדים לאחור?

התקיפה של ח"כ איימן עודה ופיצול ההפגנה לשתיים - ללא כל תיאום מראש, מדאיגים עד מאוד. עם זאת, שיתוף הפעולה בין כוחות פוליטיים בכנסת לבין ארגונים חברתיים ותנועות נגד הכיבוש והפשיזם ובעד זכויות האדם הוא הישג שיש לשמר, לטפחו ולהרחיבו.

הישג זה בא לידי ביטוי בציוצה של ח"כ מיכאלי: "איזה אנרגיות בכיכר הבימה! יחד עם אלפי מפגינות ומפגינים מדהימים יצאנו להפגין ולצעוק בקול ברור - לא ניתן להרוס את המדינה שלנו! נמשיך להילחם על הדמוקרטיה שלנו".

אך התקיפה והפיצול בהפגנות מראים כי קבוצות ופרטים מפנים את כוחותיהם להשגת היעד הלא נכון. הרחבת שורות המחנה של מתנגדי ממשלת הימין היא מטרה ראויה, אך ההפגנה בתל אביב חשפה כי משתתפיה מתנגדים לכיבוש ולאפליה - ולא רק לנתניהו המושחת.

המחנה הדמוקרטי האמתי מתריע על המתקפה על המרחב הדמוקרטי בישראל, ולא מסתפק בגינוי - צודק ככל שיהיה - של נתניהו ועושי דברו. למרבה הצער, ישנו מחנה ליברלי העורג ל"ישראל של פעם", שהיא אידיליה מדומינת של אחווה ודמוקרטיה. אלה סבורים כי ניתן לקדם את המערכה נגד ממשלת הימין הקיצוני "ללא ערבים וללא מק"י". אך אלה רק מקבעים את המצב (הבלתי-צודק) הקיים. ח"כ כהנא (המחנה הממלכתי) ושר לשעבר בממשלות לפיד-בנט התרפס בפני נתניהו: "כמובן שנתמוך בתקנות יו"ש, נתמוך בכל צעד חיובי של ממשלת נתניהו". לכך אין להסכים.

אפרים דויד

רבות הפגינו (7.1) בתל אביב נגד ממשלת הימין הקיצוני החדשה בראשות בנימין נתניהו. המפגינים התכנסו בכיכר הבימה ומשם צעדו ברחבי מרכז העיר עד לרחבת מוזיאון תל אביב. המפגינים בכיכר הבימה קראו בין היתר: "ההסתה מתחילה במסדרונות הממשלה" ו"נתניהו מסוכן, מושחת וגם גזען". צעדה נוספת יצאה מהבימה לכיוון מצודת זאב, ואותה כינו מארגניה "צעדת לפידים נגד הממשלה, במטרה להעביר לנתניהו את המסר כי ההפיכה המשטרית שמוביל תיתקל בהתנגדות".

חברי כנסת רבים הגיעו לעצרת במוזיאון, בהם יו"ר חד"ש-תע"ל איימן עודה וחברו לסיעה עופר כסיף; יו"ר מפלגת העבודה מרב מיכאלי וחברי הכנסת נעמה לזימי, אפרת רייטן וגלעד קריב. כמו כן, השתתפו במחאה חברי הכנסת לשעבר דב חנין (חד"ש), מוסי רוז (מרצ) וזהבה גלאון (מרצ). יו"ר לשכת עורכי הדין אבי חימי השתתף גם הוא בהפגנה, כך גם השרה לשעבר ציפי לבני.

הכיבוש כרוך בגזענות ובהומופוביה

ח"כ עודה אמר בנאומו בעצרת: "המשבר הנוכחי מציב בפנינו הזדמנות ענקית והיסטורית. ראו כמה כוח יש פה, וזו רק ההתחלה. האפשרות היחידה של הפשיסטים לשלוט היא להפריד בינינו - ואנו לא ניתן להם". בתום נאומו צעקו לעבר עודה כמה מפגינים "אתה בוגד" ואחד תקף אותו. עודה התייחס לאירוע בציוץ: "בתום נאומו הערב נגד הפשיזם תקפו אותי מילולית קבוצה של פשיסטים. אחד מהם אף תקף אותי פיסית, ונהדף מיד בידי מפגינים שהיו סביבי. אלה ניצני השנאה שזורעת הממשלה האפלה נגדה הפגנו. שלומי טוב, ולא אתן לאף אחד למנוע ממני לייצג את הציבור".

"הכיבוש הוא מעיין הרעל שמשחית הכול", הדגיש בנאומו הסופר והפובליציסט עודה בשאראת, לשעבר מזכיר חד"ש. "הכיבוש הולך יד ביד עם גזענות, הומופוביה ושנאת האחר. היום הולידה מפלצת הכיבוש דיקטטורה חדשה ורודפת בצע, וזה הזמן לפעול נגדה בנחישות". מנכ"לית האגודה לזכויות האזרח נועה סתת, ממארגנות מצעד הגאווה בירושלים ורבנית רפורמית, נאמה בעצרת המרכזית בכיכר הבימה: "הסתכלנו להומופובים בעיניים ולא הסכמנו לתת להם לנצח. מצפים לנו מאבקים קשים בשנים הקרובות, והמשבר הזה מוכיח שאסור לנו להותיר אף ציבור מאחור.

ארגוני הסגל הזוטר הקימו מועצה מתאמת

ארגוני הסגל הזוטר באוניברסיטאות כוננו מועצה מתאמת לקראת המו"מ על חידוש ההסכם הקיבוצי. במשך שנים פעלו ארגוני המרצים והחוקרים באוניברסיטאות, המוגדרים על ידי המעסיקים "סגל זוטר", בתיאום אלה עם אלה. זאת כדי לקדם השגת הסכם קיבוצי אחיד. במסגרת מאבקם, עמדו הארגונים מאחורי שביתות כלל-ארציות ממושכות. אך לפני כעשור, החלו כמה מהארגונים לקיים מו"מ פרטני, וכך פסקה לפעול המועצה המתאמת. זאת, בניגוד לארגוני הסגל הבכיר, הפועלים זה עשורים באמצעות מועצה מתאמת.

"בשנה החולפת עמלנו על בניית תשתית משותפת וחזקה עם הארגונים המקבילים לנו באוניברסיטאות האחרות, במטרה להגדיל את כוחנו במשא ומתן להשגת הסכם קיבוצי חדש. הקמנו מועצה מתאמת של הארגונים באוניברסיטאות בן-גוריון, בר אילן, חיפה, תל-אביב והעברית. הבנו כי כוחנו באחדותנו. יחד נוכל לשפר באופן ניכר את הישגי ההסכם הבא, לשמור על זכויותינו ולהגביר את הביטחון התעסוקתי שלנו", נמסר.

המועצה פנתה לוועד ראשי האוניברסיטאות (ור"ה) בדרישה לפתוח במו"מ קיבוצי ארצי, וכבר נקבעו מועדים לפגישות הראשונות. כמו כן, פנו הארגונים לחבריהם: "נשמח לשמוע הצעות לשיפור ולשינוי בהסכם הבא, בעיות שלדעתך יש לפתור, וכל רעיון שכדאי שנכיר. במהלך המו"מ, נפעל לענות על הצרכים המגוונים בכלל המוסדות, ונשתף את החברים בתהליך לאורך כל הדרך".

ארגון הסגל הזוטר באוניברסיטת בן גוריון פתח בסוף דצמבר מאבק משפטי נגד ההנהלה, המנסה לפגוע בעמיתיהם ההוראה המתמידים. לדברי הארגון, "ההנהלה רמסה הסכם קיבוצי חתום וחזרה בה מהסכמות במו"מ - במטרה להגדיל רווחים על חשבון סגל ההוראה".

עורכי הדין ישבתו במחאה על הרפורמה במערכת המשפט

מטה המאבק של עורכי הדין במגזר הפרטי ישבית ביום חמישי השבוע (12.1) בשעה 13:00 את בתי המשפט למשך שעה. ממטה המאבק נמסר: "ההשבתה תיערך בהשתתפות אלפי עורכי דין במחאה על איום הפוליטיקאים לבצע שינויים במערכת המשפט". עוד נמסר כי ההשבתה הוכרזה "במחאה נגד הרס מערכת המשפט והדמוקרטיה הישראלית". ההפגנה המרכזית של עורכי הדין בתקיים מחוץ לבית המשפט המחוזי בתל אביב, וצפויים אירועים דומים סמוך לשאר בתי המשפט. יצוין כי השבוע (8.1) פרסמו דיקני הפקולטות למשפטים באוניברסיטאות ובמכללות גילוי דעת נגד הרפורמה במערכת המשפט, אותה מקדמת ממשלת הימין הקיצוני. בגילוי הדעת מתריעים הדיקנים מפני "איומים ממשיים על צביונה הדמוקרטי והמכיל של מדינת ישראל ועל עקרונות היסוד של שיטת המשפט שלה".

על העצומה חתומים פרופ' מיכל אלברשטין, דיקנית הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת בר-אילן; פרופ' ישי בלנק, דיקן הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת תל אביב; פרופ' תומר ברודי, דיקן הפקולטה למשפטים, האוניברסיטה העברית בירושלים; פרופ' טל זרסקי, דיקן הפקולטה למשפטים, אוניברסיטת חיפה ואחרים.

סכסוך עבודה בשלטון המקומי

ההסתדרות אישרה סכסוך עבודה בשלטון המקומי בצל הכוונה לסגור את בית הדין למשמעת של עובדי הרשויות המקומיות. הסגירה - בשל מחלוקת עם משרד הפנים על מימונו ועל פרעון חובות בגין פעולתו בשנים קודמות. בית הדין למשמעת פועל זה ארבעים שנה מכוח חוק הרשויות המקומיות. תפקידו: לדון בתובענות המוגשות נגד עובדים בגין עבירות משמעת לכאורה, הנעשות במהלך תפקידם. לאחרונה הודיע מרכז השלטון המקומי לרשויות כי בכוונתו לסגור את בית הדין. עד סוף פברואר יפעל בית הדין במתכונת מצומצמת וינהל את התיקים התלויים ועומדים בו, ואז יפסיק לפעול "במתכונתו הנוכחית תחת מרכז השלטון המקומי". בשנים האחרונות עמדה בראש בית הדין עו"ד עינת איילון.

"בית הדין למשמעת של עובדי הרשויות המקומיות הוא טריבוטל הנהנה מאמון הציבור בשל הקפדתו על כללי החוק, הצדק וזכות הטיעון ובשל האובייקטיביות שלו", מסר יו"ר ההסתדרות המעו"ף עו"ד גיל בר טל. "בית הדין הוכיח עצמו ככלי יעיל, מאוזן וכזה המונע עינוי דין לשווא. אנו דורשים שהבירוקרטיה לא תדרוס את המהות, ושהזכויות של מי שמואשם בעבירות משמעת יישמרו. אם יסגרו את בית הדין וכל אחד יעשה דין לעצמו, נפעל בכל האמצעים לשמור על זכויות העובדים".

כמו כן הודיעה ההסתדרות המעו"ף שמזכירות, מנהלניות ומנהלות החשבונות של בתי הספר יקבלו מענק חד פעמי בסך 4,000 שקל על הפעלת תוכנת גפ"ן. זאת במסגרת הסכם קיבוצי חדש שחתמה ההסתדרות המעו"ף עם מרכז השלטון המקומי. ההסכמות הושגו לאחר מאבק המזכירות, במהלכו הפגינו ונקטו עיצומים בדרישה לתגמול על תוספת העבודה שהטילה עליהן המערכת לניהול התקציב של בתי הספר. המענק יועבר לעובדות בשתי פעימות ע"ס 2,000 שקל. הפעימה הראשונה תשולם במשכורת ינואר, והשנייה - במשכורת יולי של שנה זו. הזכאות למענק תלויה במספר העובדות ובגודל בית הספר: בבתי ספר בהם לומדים עד 500 תלמידים, זכאית עובדת אחת בלבד למענק. בבתי ספר בהם לומדים מעל 500 תלמידים זכאיות לו שתי עובדות.

קבלו את

זו הדרך

מדי שבוע בדוא"ל

או בדואר רגיל

המעוניינים לקבל בדואר אלקטרוני, ללא תשלום, מתבקשים לשלוח

כתובת דוא"ל אל: zohaderekh@gmail.com

המעוניינים לקבל בדואר רגיל, מתבקשים לכסות את הוצאות המשלוח באמצעות תרומה של 150 שקל בשיק לפקודת המפלגה הקומוניסטית הישראלית, ת"ד 26205 תל-אביב 6126402

ראיון עם יו"ר ועדת המעקב לענייני חינוך ערבי ממשלת הימין והסכנות לתלמידים

גם מבחינה חינוכית, כי אלה שמעבירים את התוכניות אינם מורים אלא גורמים חיצוניים שאינם בהכרח בעלי ידע או ניסיון בחינוך. אני מכיר תוכניות חיצוניות שמעבירים סטודנטים שנה א', ואפילו תלמידים בכיתה י"ב.

האחריות לתוכניות החיצוניות נלקחה כעת מידי משרד החינוך והועברה לאבי מעוז במשרד ראש הממשלה. אותן תוכניות החיצוניות - המתקצבות במיליארדי שקלים מדי שנה - הופקעו לחלוטין מפיקוח גורמי המקצוע במשרד החינוך. כוונות מעוז ברורות מאוד: הוא מקדם את התפיסה של מפלגת נעם, הדוגלת בהעמקת ההתנחלויות ובערכים שמרניים-ריאקציוניים ומתנגדת לשוויון ולדמוקרטיה.

מה יקרה לחינוך הערבי תחת הממשלה החדשה?

מצב החינוך בחברה הערבית כפי רע זה שנים. תוכניות הלימוד לא מספקות מענה אמיתי לצרכים. לכאורה נרשמה בשנים האחרונות עלייה בהישגים, אך זו אינה משקפת שיפור אמיתי באיכות החינוך. לדוגמא, בתקופת הקורונה חלה עלייה בזכאות לתעודת בגרות, אבל כולנו יודעים שבתקופה זו שני שלישים מהילדים כלל לא למדו, כי לא היו להם אמצעים להתחבר ללמידה מרחוק. החשש כעת הוא שהחברה הערבית תיפגע פעמיים - גם מהגזענות שתגבר בשל הלאומנות בחינוך היהודי, וגם מהיעדר האפשרות לקדם תוכניות שיספקו את צרכיה.

רבות מהמצוקות של החינוך הערבי נגרמו לא בידי ממשלות ימין אלא בידי המרכז-שמאל ו"ממשלת השינוי". מספיק לראות כמה בני נוער מעורבים ב אלימות ובפשע בחברה הערבית כדי להבין עד כמה מערכת החינוך כושלת במתן מענה לילדים ולנוער במצוקה. זה תוצר של אפליה שיטתית והתעלמות מצרכי החברה הערבית במשך דורות.

מהי התגובה הנחוצה?

אנשי חינוך ומנהלים יכולים לעשות יותר בתחום החינוך לדמוקרטיה בבתי הספר ובביתות שלהם, ולא צריכים לחכות לממשלה ולתוכניות הלימוד. מורה המחויבת לערכים דמוקרטיים יכולה להפוך כל לימוד טקסט להזדמנות חינוכית לקידום חשיבה ביקורתית וערכים אוניברסליים. צריך לטפח התארגנויות של אנשי חינוך, ולחזק אותן לקראת המאבק על החינוך לדמוקרטיה. כל מורה כפרט הוא חלש מול המערכת, אך כקבוצה יש למורים כוח. תנועת מורים דמוקרטית רחבה תוכל להיאבק למען חינוך איכותי ושוויוני לכל התלמידים, ולקחת חלק בבניית האלטרנטיבה למצב הפוליטי הקיים.

החברה הערבית תמשיך להיאבק למען זכויותיה. אנחנו לא מבקשים טובה מאיש - אלא הזכויות של ילדינו. זה נכון לא רק לחברה הערבית, אלא לכל מי שרוצה לבנות כאן חברה מתקנת. כל מי שהדמוקרטיה יקרה ללבו מוכרח להיאבק למען חינוך לדמוקרטיה. בחלקים נרחבים בציבור היהודי נשמעים כיום קולות חרדה מפני תוכניות לימוד שמצמצמות את המרחב הדמוקרטי. זו הזדמנות לבנייה של תנועת מחאה. עלינו לבנות אלטרנטיבה: לא להגן על המציאות הקיימת במערכת החינוך, שגם היא בעייתית, אלא להיאבק למען שינוי כולל. שינוי המציאות מחייב מאבק שיטתי ומתמשך.

אסף טלגם

הסוציולוג ד"ר שרף חסאן, יושב ראש ועדת המעקב לענייני חינוך ערבי וחבר הנהגת מק"י שוחח השבוע עם "זו הדרך" על מערכת החינוך בישראל בעקבות הקמת ממשלת הימין החדשה.

מה תפקידה של ועדת המעקב לענייני חינוך ערבי?

מדובר בוועדה מקצועית שפועלת למען החברה הערבית בתחום החינוך. היא קמה בשנת 1984 ביוזמת ועד ראשי הרשויות הערביות, ומאז מובילה מאבקים למען זכויות החברה הערבית בתחום החינוך.

אילו שינויים צפויים תחת ממשלת הימין החדשה?

כבר עתה ניתן לראות שמשרד החינוך פורק לחתיכות, כאשר האחריות לסוגיות שונות הקשורות בו נלקחה ממנו. זהו תהליך בעייתי שהממשלה הנוכחית מקדמת, אבל הוא אינו חדש. בעבר נישלו את המשרד מהאחריות למוסדות להשכלה גבוהה ולחינוך הבלתי-פורמלי. הפירוק מונע ראייה הוליסטית של תחום החינוך, ומאפשר לגורמים פוליטיים לעשות בו שימוש לטובת אינטרסים מפלגתיים. הממשלה חותרת לקדם תפיסות דתיות ולאומניות וזוממת לרמוס את החינוך לדמוקרטיה, לערכים אוניברסליים ולמחשבה ביקורתית. המרחב שניתן לדמוקרטיה במערכת החינוך היה מצומצם ממילא, אך הממשלה צפויה לצמצמו עוד יותר. בעיני זו פגיעה במהות החינוך, שתפקידו להקנות ערכים דמוקרטיים ולעצב אזרחים חושבים וביקורתיים. התוצאה תהיה בין השאר העמקה של הגזענות. נוסף לכך צפויה הממשלה לקדם הפרטה בחינוך. זו מגמה קיימת בחינוך, אך ממשלה זו תדרדר אותה לתהום.

עולה גם חשש מניהול לא-מקצועי של המשרד, כפי שהדבר בא לידי ביטוי בביטול החפז של רפורמת המח"ר. רפורמה זו שהובילה שרת החינוך הקודמת מלאה בעיות, אך היו בה גם צדדים חיוביים כמו חשיבה רב-תחומית, הערכה חלופית וצמצום מספר בחינות הבגרות. ביצוע הרפורמה היה לקוי, אך במקום לתקן או לשפר אותה, הכריז שר החינוך החדש יואב קיש על ביטולה. קיש עצמו לא מגיע מתחום החינוך, והוא מינה למשרד מנכ"ל שהיה טייס קרב ומעולם לא עסק בחינוך. לאנשים אלה אין תפיסה חינוכית או הבנה בסיסית בתחום, אבל ניתנה להם האחריות לחינוך הילדים של כולנו. זה קטסטרופלי.

מהן ההשלכות של תהליכי ההפרטה במערכת החינוך?

ההפרטה קיימת בחינוך בישראל כבר יותר מ-40 שנה. במהלכן הופרט האגף לתוכניות לימודים, שהיה אחראי לגיבוש תוכניות לימוד וספרי לימוד. במקומו פועל כיום שוק, בו גורמים פרטיים כותבים ספרי לימוד ומציעים אותם למכירה באישור משרד החינוך. דוגמא נוספת היא התוכניות החיצוניות. על רקע הקיצוצים בשנות ה-80, החל משרד החינוך להכניס לבתי ספר תוכניות חיצוניות, וכיום אלה מוצעות לבתי ספר בידי מגוון של עמותות, עסקים ואנשים פרטיים.

אך ההפרטה בחינוך אינה מאפשרת חופש אמיתי. בכל מה שקשור בחברה הערבית, לדוגמא, אי אפשר להציע שום תוכנית שמאתגרת את המסד בנושא זהות המדינה או הכיבוש, ולא ניתן לקדם חשיבה ביקורתית. ההפרטה בעייתית

מנכ"ל מרכז אדוה מאפיין את מגמות ההקצנה בימין אפשר וצריך להיאבק בממשלת נתניהו

צמחו בוועדי העובדים ההסתדרותיים החזקים. לא פחות חשוב מכך - הם נתמכים בפריימריז לליכוד בידי עובדים מאורגנים, אשר יפעלו לסכל, כך יש לקוות, ניסיונות חקיקה שכאלה.

מסיבות כאלה ואחרות, ניתן להסיק כי אפשרי לבלום את המגמה הניאו-ליברלית. מרכז אדוה, המקדם בעקביות תפיסת עולם סוציאל-דמוקרטית, ממלא תפקיד חשוב בימים אלה. אנחנו נחושים לעשות כל שביכולתנו כדי לבלום ולסכל תוכניות ומדיניות שיעמיקו את הפערים החברתיים-כלכליים בישראל.

זאת, הן באמצעות הצגת נתונים וטיעונים שיחשפו את השפעתן השלילית של תוכניות אלה והן באמצעות פעילות סינגור. אנו פועלים יחד עם שותפינו מהחברה האזרחית לסכל מדיניות פוגענית ואף לקדם, חרף הקשיים הפוליטיים, תוכניות שייטיבו עם האוכלוסיות המוחלשות בחברה.

אתגרי ההדחה והלאומנות

המגמה הראשונה (לאומנות והדתה) והשנייה (שחיקת הדמוקרטיה) חופפות במובנים רבים, ולכן יהיה קשה למתנן. למרות זאת, גם בזירות הללו חיוני לאתר בקיעים בחומת הימין, ולהרחיבם. כך, למשל, יוצאי ברית המועצות לשעבר תומכים באופן עקיב ובאחוזים גבוהים במפלגות הימין, אך מרביתם לא יתמכו בביטול "סעיף הנכד" ששר האוצר בצלאל סמוטריץ' חותר לכלול בחוק השבות.

את המגמה השנייה ניתן לבלום, לדוגמא, באמצעות הקמת קואליציה פמיניסטית שתפעל למנוע פגיעה בזכויות הנשים גם בשם העקרונות השמרניים שמעוניין הימין החרד"לי לקדם. דרך נוספת היא חבירה של השמאל למצביעי הימין המתנגדים לפגיעה בבני משפחותיהם הלהט"בים.

יש להודות, עם זאת, כי מדובר בפתרונות חלקיים. הצלחתם תלויה במידת קרבתם של הנושאים לקונסנזוס הישראלי. בכל הנוגע לזכויות העם הפלסטיני, למשל, בניית קואליציות קשה הרבה יותר. מרכז אדוה מחויב להמשיך ולקדם סדר יום של שוויון ודמוקרטיה ולהתנגד לתהליכי שחיקתם של עקרונות דמוקרטיים.

לאחר את הבקיעים בחומת הימין

מצבו של מחנה השמאל בישראל בכי רע. הוא נחל תבוסה בבחירות משום שחלקים נרחבים באוכלוסייה לא תומכים באידיאולוגיה שהוא מקדם, או ברטוריקה בה משתמשים נציגיו.

אך לא כל מצביעי הימין תומכים בכל ההצעות אותן מעלה הממשלה הכהניסטית החדשה (באותה מידה תומכי השמאל אינם הומוגניים בדעותיהם ובאינטרסים שלהם). בנוסף, גם אלה התומכים בהן לא עושים זאת תמיד מאותה סיבה.

חזקה על מחנה השמאל להימנע ככל האפשר מהתבוסות במחלוקות פנימיות. במקום זאת, על החברים בו להזדרז ולמצוא את הבקיעים בחומת הימין. זאת תוך ניסיון לשכנע בצדקת דרכם האידיאולוגית. אנו במרכז אדוה נעשה כל שביכולתנו להיות חלק ממאבק חשוב זה בנקודת הזמן הקריטית בה אנו נמצאים.

יובל לבנת

בסופו של דבר, קמה בישראל ממשלת ימין "מלא-מלא". כיצד ניתן להתמודד איתה? ברשימה זו אאפיין בקצרה את המגמות אותן תנסה הממשלה ככל הנראה לקדם, ואמפה את האפשרויות - מוגבלות ונקודתיות ככל שיהיו - שנתרו בידי השמאל לצורך קידום ערכיו ותפיסת עולמו.

לטעמי, ניתן לזהות שלוש מגמות עיקריות שמתוכנן פועל הימין הפוליטי בישראל. הראשונה: התחזקות קולות לאומניים והעמקת השפעתה של הדת (היהודית-אורתודוקסית) במרחב הציבורי; השנייה: שחיקת הערכים הדמוקרטיים, בתחומי הקו הירוק ועל אחת כמה וכמה מחוץ להם, זאת בשם ה"משילות", "שלטון הרום" והמאבק ב"אליטות" המדומיינות; השלישית: התחזקות עקרונות ניו-ליברליים וצמצום שירותי החברה והרווחה הממלכתיים.

שתי המגמות הראשונות מטרידות, ובצדק, את מנוחתם של חברי המחנה הליברלי. חברי המחנה השמאלי בישראל מוטרדים גם מהתחזקות המגמה השלישית. אך למרות ששלוש המגמות מרכיבות יחדיו את תפיסת העולם של הימין בישראל, עשויה טקטיקה המתאימה למאבק בכל אחת מהן להשתנות. חיוני עבור כל היערכות נכונה מצד השמאל לבחור, על כן, את הכלים ההולמים והדרכים הנכונות לתגובה לכל אחד מהאיומים. לעיתים יהיו אלה כרוכים ביצירת קואליציות אד הוק ובניצול הזדמנויות פוליטיות.

המאבק במגמות הניאו-ליברליות

ניתוח מפורט מלמד שהמגמה השלישית, הניאו-ליברלית, היא הניתנת ביותר למיתון כיום. מסיבות סקטוריות, הפוליטיקאים החרדים הם כוח פוליטי משמעותי בקואליציה. אלה מתנגדים במידה מה לקיצוץ בשירותים הסוציאליים.

כמה מהשירותים שמגישה המדינה לאזרחים כמו חינוך, ובהיבטים מסוימים גם דיור ותחבורה ציבורית, מוענקים כבר כיום לפי השתייכות לקבוצות שונות באוכלוסייה. לכן, באפשרות השרים אריה דרעי ויצחק גולדקנופף לדאוג לסבסוד דיפרנציאלי המטיב עם מצביעיהם. בשונה מכך, שירותים כמו בריאות עדיין ניתנים באופן (כמעט) אוניברסלי, כך ששמירה על המימון הממשלתי שלהם ואף הגדלתו עשויות להיטיב עם הכלל.

אם כן, פעילי השמאל יידרשו לנועף טריז בין הפוליטיקאים הניאו-ליברליים חסידי פורום קהלת לבין אלה החרדים וחברי כנסת אחדים מן הליכוד (אלה המבינים את השלכות "השוק החופשי" על רבים ממצביעי הימין עצמם). בד בבד, יידרשו פעילי השמאל להיאבק במתן השירותים ובפריסת רשת הביטחון הסוציאלי באופן סקטוריאלי בלבד - כלומר: לטובת החרדים והמתנחלים בלבד.

התחזקות המגמה הניאו-ליברלית בישרה גם את קריאת חלקים נרחבים בליכוד ובמחנה הממלכתי (כמו גם בישראל ביתנו וביש עתיד) להגביל את כוחם של ארגוני העובדים. כך הוצגו הצעות חוק שונות, שנועדו להקשות על ההכרה בארגון העובדים כ"ציג"; לדלדל את מקורות ההכנסה של ארגוני העובדים; ולצמצם את זכות השביתה. הצעות אלה הוגשו בשם חברי כנסת מכל אחת מהמפלגות הנ"ל, והוכנסו לחלק מהמצעים שלהן.

אולם גורמים בכירים בליכוד (כמו שר התיירות חיים כץ)

ההתנגדות למשטרת בן גביר היא העיקר

ברמת השטח, אימצה המשטרה תפיסה עצמית אתנית ופוליטית, וחדלה לשמר אפילו מראית עין של אובייקטיביות. לדוגמא: כתב האישום שהוגש כנגד הפעיל גרשון בסקין, שהותקף בידי עובר אורח במהלך הפגנה באוקטובר 2020. בתגובה לתלונה שהגיש בסקין על האירוע, החליטה המשטרה להגיש כתב אישום דווקא נגדו. אירועי מאי ב-2021 וב-2022, במהלכם התנגשו יהודים וערבים בערים המעורבות, הם דוגמא נוספת כיצד תפסה המשטרה צד ברור: היא הובילה קבוצות מתנחלים לנבכי השכונות הערביות, והגנה עליהם בעודם זורקים אבנים ותוקפים עוברי אורח. השוטרים עצמם תקפו את התושבים הערבים שהגיבו לאליומות כלפיהם, תוך התעלמות בוטה מאלימות הצד היהודי.

המאבק בפוליטיזציה של המשטרה הוא נחלת הכלל

מתחולל במשטרה תהליך הקצנה. הוא מתבטא בהיעדר האובייקטיביות ובציוד השוטרים בפורעים יהודים בכל הזדמנות. זאת על אף שנראה היה כי הדרג הפיקודי לא בהכרח מכון אותם לכך. אולם כעת מתכוון בן גביר להעמיק את ההקצנה: במהלך הוויכוחים סביב גרסאותיו השונות של החוק לתיקון פקודת המשטרה, נמחק הסעיף הקובע כי המשטרה "לא תפעל למטרות פוליטיות". דחינו, בן גביר מבטיח מראש את יכולתו להשתמש במשטרה למטרותיו, מה שמחריף עוד יותר את פוטנציאל החיכוך. עוד דרש השבוע לנקוט יד קשה נגד המפגינים למען הדמוקרטיה.

נוסף לכל אלה, פרויקט המשמר הלאומי והאצת הקצב בגיוס מתנדבים לפלוגות שונות המסונפות לחלקים שונים במשטרה, מגדילים את פוטנציאל ההרס והאלימות המשטרתית. מפלגת "עוצמה יהודית" ועמותות המקורבות אליה קידמו בשנים האחרונות פרויקט גיוס "מתנדבים" למשטרה, בדגש על סיוע למג"ב ולמשטרה בנגב ובערים המעורבות. את המתנדבים מגייסות עמותות ימין, ובכמה מהמקרים הוכחו קשריהן לבן גביר ולעוצמה יהודית. ה"מתנדבים" מאומנים ומחומשים בדיוק במטרה להיכנס לאזורים טעונים יחד עם השוטרים, ובעתיד יעשו זאת תחת פחות עכבות, חוקים ומגבלות.

במדינה המודרנית מחזיקה המשטרה את המונופול על האלימות. בישראל היא עצמה הופכת אלימה יותר, פוליטית יותר ופרוצה יותר בכל יום שעובר. בתיקון פקודת המשטרה נוספו סעיפים המכפיפים את המשטרה למרותו ולרצונו של השר בן גביר. כך בן לילה, הוכפלו שורות מפלגתו באמצעות פלוגות ה"מתנדבים". אלה ימלאו את הרחובות עד מהרה ויחרירו ריבים ומלחמות. זאת בזמן שהמערכת המשפטית, אותה החלישה הממשלה, תעמוד חסרת אונים מנגד.

אך בניגוד למערכת המשפט, שמסנגריה נמנים לרוב עם הקבוצות החזקות בחברה, נתקלת המשטרה תכופות בהתנגדות עממית. אלימות המשטרה מכוננת כלפי מתנגדי המשטר, אך גם כלפי מיעוטים ואזרחים מוחלשים שהחוק לעולם לא יהיה לטובתם. הכעס על אובדן הגבולות של המשטרה הוא בראש ובראשונה נחלת המעמד המוחלש כולו, ובמיוחד זה של קבוצות המיעוט. לכן ההתנגדות להקצנה במשטרה היא אינטרס ציבורי רחב בהרבה מזה של ההתנגדות לפסקת ההתגברות. החשש מבריונים אלימים ברחובות עולה על החשש מפסיקה גרועה של בית המשפט, שמרבית פסיקותיו ממילא מוטות לטובת החזק.

נועה לוי

הממשלה החדשה מזעזעת את כולם. היא מזעזעת בהצהרות חבריה החדשים והקיצוניים; בהצעות החוק הראשונות שהניחה על השולחן; ובהסכמים הקואליציוניים שחתמה, החותרים תחת כל מראית עין דמוקרטית, ליברלית וממלכתית שעוד נותרה לה.

דיווחי התקשורת המסחרית מתריעים על היווצרות מתח סביב מוקד מרכזי - התנגשות המערכת הפוליטית עם מערכת המשפט, לה מספר ביטויים: משפט נתניהו העומד בלב העניין; הוועדה למינוי שופטים, בה צפוי האיוון העדין בין אנשי המקצוע המשפטי לפוליטיקאים להתערער; "הרפורמה המשפטית" שהציג שר המשפטים יריב לוין בכנסת, המעודדת מינוי פוליטי של שופטים ומבטלת את תפקיד היועצים המשפטיים של משרדי הממשלה כשומרי סף; וביטוייה הבולט ביותר - חקיקת פסקת ההתגברות, המאפשרת לכנסת לעקוף החלטות בית משפט הפוסלות חקיקה על בסיס חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו.

בית המשפט - מבצר האליטה הישנה

על אף ששינויים אלה רבי משמעות וכבדי משקל, ועל אף שיש להתנגד להם, ההתמקדות דווקא במתקפה על מערכת המשפט מבין כל איומי הממשלה החדשה - בעייתית. המאבק בין המערכת המשפטית לבין המערכת הפוליטית הוא מאבק בין אליטה ישנה לאליטות חדשות. בעוד שהסדר המשפטי הקיים עדיף על הסדר שחותרת ממשלת נתניהו לכוון, רובו המוחלט מכוון לשימור המצב הקיים ולהגנה על הרכוש והכוח שבידי החזקים.

הציבור המוחלש בישראל מכיר את בית המשפט בעיקר כגוף הרודף אותו על כל צעד. גם בתחום זכויות האדם וזכויות המיעוטים מכריע בית המשפט פעם אחר פעם לטובת המדינה, ומעניק חדשות לבקרים לגיטימציה לפשעי מלחמה והסדרים מפלים ומתעללים. מכאן שהאוכלוסיות הנפגעות מהחלטות מערכת המשפט, המרכיבות את רוב החברה בישראל, יתקשו להזדהות עם המאבק לבלימת המתקפה עליה. האליטות הן שמסמנות אותה כמבצר, ובכך הן מפספסות את תמיכת מעמד העובדים ואת תמיכת רוב האוכלוסייה בישראל. אלה עלולות להישאר לצד הממשלה במאבק הזה.

משטרת ישראל מסירה את המסכה

מושא לדאגה מרובה יותר הוא השקט הציבורי היחסי סביב הכפפת המשטרה למרותם של ח"כ איתמר בן גביר והמשרד לביטחון לאומי. לעומת זה"ל, משטרת ישראל היא גוף חלש הנתון להשפעת גורמים חיצוניים. במשטרה התחוללו בשנים האחרונות תהליכי הקצנה שהרחיקו אותה מתפקידי השמירה על השלום והסדר, זאת עוד לפני מינוי בן גביר.

האלימות המשטרתית גברה בשנים האחרונות בכל מובן: בשטח, בחקיקה ובשיח הציבורי. ברמה המשפטית והרשמית, שונו נהלי השימוש באמצעים לפיזור הפגנות כמה פעמים במהלך העשור האחרון. בכל פעם הותר השימוש באמצעים חמורים יותר ויותר של הפעלת כוח. בהתאם, החל השיח הציבורי לעסוק יותר באלימות המשטרתית הגוברת. זאת במיוחד במקרים של אזרחים הנמנים עם קבוצות הסובלות מגזענות כמו חרדים, יוצאי אתיופיה וערבים, אך גם בעלי מוגבלויות. ביקורת על היעדר שומרי סף וגורמים המציבים גבול לשוטרים מתחו הן בימין הן בשמאל. בנוסף, הביקורת על חוסר התפקוד של מח"ש הפכה מוסכמת בקרב כל מרכיבי המערכת הפוליטית.

חברי צוותים רפואיים מתאחדים עם משפחותיהם בבייג'ין לאחר טיפול מוצלח בהתפרצות הנגיף בוואן, 22 באפריל, 2022 (צילום: צ'ינה דיילי)

התמודדותה של סין עם נגיף הקורונה

בקרב אזרחים אמריקאים. נוסף לטיפול בנגיף ובהשלכותיו, הקצתה סין משאבים רבים גם למחקר ולפיתוח של פתרונות רפואיים לטיפול בו. הדבר הוביל בין השאר לפיתוח החיסון הראשון לנגיף, סינופארם, שאושר לשימוש בידי ארגון הבריאות העולמי. מאז, פיתחה סין עשרות חיסונים נוספים, תרמה מאות מיליוני מנות חיסון וקידמה את הפיכתו למשאב ציבורי גלובלי.

אדפטציה והכשרה: אוגוסט 2021 - אוקטובר 2022
בתגובה להתפרצות הווריאנט "דלתה", פיתחה סין מדיניות חדשה להתמודדות עם הנגיף. במסגרתה, פעלה לאזן את צרכי הבריאות, הכלכלה והחברה במדינה כדי למזער את השלכות המגיפה על חיי היומיום.

לא ניתן לפתח מדיניות טיפול אחידה במדינה בת מיליארד וחצי תושבים. עם זאת, סין פעלה להוזיל ולייעל את מערך בדיקות הקורונה הממשלתיות והביתיות. בנוסף, פעלה הממשלה לצמצם ככל האפשר את הצורך בסגרים כוללים, ובדרך זו למזער את ההפרעות בחיי האזרחים.

בין 2020 ל-2022 הקצתה סין 45 מיליון דולר כדי לספק לאזרחיה 11 וחצי מיליון בדיקות קורונה ביתיות בחינם. למרות ההשלכות הכלכליות מרחיקות הלכת של ההוצאה הממשלתית, השיגה סין בתקופה זו גידול בתוצר הגולמי לנפש הגדול פי 4 בהשוואה לארה"ב ופי 5 בהשוואה למדינות האיחוד האירופי.

מזעור נזקים והקלה בפיקוח: נובמבר 2022 - היום
השלכות התפרצות הווריאנט "אומיקרון" היו קלות מאלה של קודמיו. אי לכך ריכזה סין את מדיניותה עוד יותר. כתוצאה מכך, צפויים אחוזי התמותה והתחלואה במדינה לעלות במידה מה, בעיקר בקרב מבוגרים לא מחוסנים.

מבט לאחור על שלוש השנים האחרונות ממחיש את האתגרים הרבים שניצבו בפני ממשלת סין, ואת הקשיים שבהתמודדות עם משבר בריאות גלובלי. אך הציבור הסיני חוזר בהמוניו לרחובות, למקומות העבודה ולרכבות התחתיות. 2023 צפויה להיות שנת ווריאנטים חדשים. נותר לקוות כי מדינות העולם ישכילו לשתף פעולה סביב אמיתות מדעיות ולא סביב שמועות, וכי העיקרון המנחה אותן יהיה סולידריות בינלאומית ולא דעות קדומות.

ישיעיהו בן-סירא

ב-8 בינואר 2023, פתחה סין באופן רשמי את גבולותיה; ביטלה את הבידוד ואת בדיקות הקורונה המחייבים את הנכנסים למדינה; והפחיתה באופן משמעותי את נוקשות הטיפול המדיני במגיפה. שינוי מדיניות זה גרם להצפה חסרת תקדים של בתי החולים, ולמספר בלתי ידוע של קורבנות בנפש. זהו שלב חדש בתהליך המאבק הסיני במגיפה העולמית. הגרסה המקוונת של הירחון הסוציאליסטי האמריקאי "מונט'לי ריווי" פרסמה את מאמרה של החוקרת טינגס צ'אק, בו סקרה את השינויים במדיניות הממשל הסיני בהתמודדותו עם המגיפה לאורך השנים.

לדבריה, התקשורת המערבית מיהרה לבקר את סין בכל צעד ושעל מאז פרוץ המגיפה. ארה"ב כינתה את מדיניותה "דרקונית" ואת הצעדים שננקטה "דיסטופיים", זאת בהתייחס לקיום אולימפיאדת החורף בבייג'ין ב-2022. עם זאת, חשוב להביט על שלוש השנים האחרונות ולנתח לעומק את התנאים שהובילו למצב הנוכחי.

תגובת חירום: דצמבר 2020 - מאי 2021

ב-3 בינואר זיהו הרשויות בעיר ווהאן את הימצאותו של זן הנגיף שנתגלה בהמשך ברחבי העולם. בנקודה זו לא היה ברור למה גורם הנגיף, עד כמה הוא מידבק, או כיצד ניתן לעצור אותו. החיסון לנגיף טרם פותח, וסין - כמו יתר העולם - נותרה לא ערוכה להתמודד עם השלכותיו. בתגובה להתפרצות, הטילה הממשלה סגר מחמיר על 11 מיליון תושבי העיר, ושיגרה אליה 41 אלף חברי צוותים רפואיים מרחבי המדינה. הצלת חיי אדם ולמידת המגיפה היו המטרות העיקריות של שלב זה.

בקרה וחיסול: יוני 2020 - יולי 2021

לאחר שהצליחה סין לרסן את התפשטות הנגיף בוואן, היא החלה במדיניות אותה כינתה אסטרטגיית "זירו-קוביד". במסגרתה נקטה צעדים לאתר, לבחון, לבודד ולטפל בנגועים בנגיף. במהלך תקופה זו נרשמו מקרי מוות מועטים בסין. נעשו 11 ניסיונות בלימה מוצלחים של הווריאנט "דלתה" המידבק מקודמיו. במקביל, מקרי המוות כתוצאה מהמגיפה זינקו ברחבי העולם ל-5.4 מיליון עד סוף 2021.

בניגוד לדיווחי התקשורת המערבית, מדיניות ה"זירו-קוביד" של סין הוכחה כהצלחה. מאז פרוץ המגיפה עלתה תוחלת החיים בסין, ואף עקפה לראשונה בהיסטוריה את זו של ארה"ב. זאת, בשל שיעור התמותה הגבוה כתוצאה מהנגיף

אותו נשאתי כל חיי. זיכרונותי הטובים ביותר אינם מליסבון, אלא מן הכפר."

מצבה הכלכלי של המשפחה היה קשה ביותר, ולא איפשר לסאראמאגו להמשיך בלימודיו התיכוניים. בשל כך החל ללמוד מכונאות בבית ספר מקצועי. באותה תקופה נהג לקרוא "באופן מזדמן" בספריות הציבוריות, ובאמצע שנות ה-50 החל לעבוד בבית הוצאה לאור. בין השאר תירגם לפורטוגזית את יצירותיהם של טולסטוי, בודלר והגל. לאחר מכן, החל לעבוד כעיתונאי.

ב-1969 הצטרף סאראמאגו לשורות המפלגה הקומוניסטית, שהייתה האופוזיציה העיקרית לדיקטטורה, והיה חבר בשורותיה עד יום מותו. הוא הסתכן במאסר, אך לאחר ש"מהפכת הציפורנים", שארעה ב-1974, הפילה את יורשו של הרודן סלאזאר, מרסלו קאטנו, החל סאראמאגו לעבוד כסגן עורך היומון השמאלי "דיאריו דה נוטיסיאס".

התנגד לכיבוש, גילה סולידריות עם העם הפלסטיני

סאראמאגו ביקר בשטחים הפלסטיניים הכבושים בשנת 2002, בעיצומה של האינתיפאדה השנייה. הוא הגיע כחלק ממשלחת סופרים שמתחה ביקורת קשה על דיכוי העם הפלסטיני בידי ישראל. בריאיון שפורסם בעיתונות הבינלאומית הפטיר הסופר כלפי הממשלה: "מעשה גס מצד ישראל הוא להמשיך לחיות בצל השואה ולצפות למחילה עבור כל דבר שנעשה בשם סבלו של העם היהודי. המנהיגים הישראליים לא למדו כלום מסבלם של הוריהם וסביבתם". דבריו של סאראמאגו עוררו סערה ציבורית בישראל, והיו שקראו להחרים את ספריו.

תגובת הסופר הייתה: "ישראל לא יכולה לטעון כי היא מייצגת את יהודי התפוצות, ולא יכולה לכנות כל ביקורת נגד פעולותיה 'אנטישמיות'". עוד הדגיש: "שימו לב - לא אמרתי שרמאללה זהה לאושוויץ, זו אמירה מטופשת. מה שאמרתי הוא שהרוח של אושוויץ שורה על רמאללה. המשלחת שלנו מנתה שמונה סופרים, וכל אחד מהם הצהיר הצהרות עליהן לא טרחה ישראל להגיב. רק העובדה שלחצתי על הפצע הפתוח ששמו 'אושוויץ' גרמה להם לקפוץ".

ב-2006, במהלך מלחמת לבנון השנייה, פרסם סאראמאגו הצהרה המגנה את מדיניות ישראל. בהצהרה, עליה חתמו גם הבלשן נועם חומסקי ורבים נוספים, נכתב: "ישראל יזמה מהלך צבאי כלכלי וגאוגרפי ארוך טווח, שמטרתו הפוליטית היא לא פחות מחיסול האומה הפלסטינית".

יוסי אבו

אירוע השקה לספר החדש

"חושבים גרמניה" באוני' ת"א

אירוע ההשקה לספר "חושבים גרמניה - דיאלוג ישראלי" מאת פרופ' משה צוקרמן ופרופ' משה צימרמן יתקיים באוניברסיטת תל-אביב, בניין גילמן, אולם 496, ביום ג', 17 בינואר, בשעה 18:00. בהשקה ישתתפו פרופ' צבי טאובר, פרופ' גלילי שחר, פרופ' חנה יבלונקה, פרופ' עופר אשכנזי והמחברים. הספר ראה אור לאחרונה בהוצאת רסלינג.

"חושבים גרמניה" הוא דיאלוג בנושא ריבוי-הפנים של ההיסטוריה הגרמנית, ההיסטוריה הציונית ויחסי הגומלין ביניהן. הספר מתחקה אחר שואת יהודי אירופה; הסיכסוך הישראלי-פלסטיני; האנטישמיות וניצולה לצרכים פוליטיים; התרבות הפוליטית הישראלית-ציונית ומקורותיה הגרמניים; ועוד.

צילום מתוך הסרט "ז'וזה ופילאר"

פסטיבל סאראמאגו בסינמטק תל-אביב

שבוע הקולנוע הפורטוגלי בסינמטק תל-אביב יוקדש השנה לז'וזה דה סוסה סאראמאגו, הסופר הקומוניסט הפורטוגלי זוכה פרס נובל לספרות לשנת 1998. עבודותיו מייצגות אירועים היסטוריים כאלגוריות חתרניות, ומדגישות את ניצחון הרוח האנושית בפואטיקה ייחודית.

אשתדך צוינו מאה שנים להולדתו של סאראמאגו. החודש יערכו שגרירות פורטוגל בישראל בשיתוף עם סינמטק תל אביב אירועי מחווה לכבודו. במסגרתם, יוקרנו סרטים העוסקים בדמותו וסרטים המבוססים על עלילות יצירותיו. בין 24 ל-29 בינואר יקרין הסינמטק את "ז'וזה ופילאר", "על העיוורון" ומקבץ ריש", "אמברגו", "ז'וזה ופילאר", "על העיוורון" ומקבץ סרטים תיעודיים על ממשיכי דרכו הספרותיים.

17 מיצירותיו של סאראמאגו תורגמו לעברית בין 1977 ל-2009, כולן בידי מרים טבעון. מרביתן פורסמו בסדרה הספרייה החדשה בהוצאת הקיבוץ המאוחד. חוקרת הספרות הישראלית מרים רינגל פרסמה שני ספרים בעברית העוסקים ביצירתו (כרמל, 2009 ו-2016).

הקומוניסט ההורמונלי

סאראמאגו היה חבר בשורות המפלגה הקומוניסטית הפורטוגלית המחתרנית שפעלה בצל הדיקטטורה הפשיסטית ששלטה בארצו. הוא לא הסתיר מעולם את עמדותיו האנטי-קפיטליסטיות והאנטי-אימפריאליסטיות. בריאיון שהעניק לעיתון בריטי אמר: "אני קומוניסט הורמונלי. אני לא מתנצל על מה שעוללו משטרים קומוניסטיים".

באוטוביוגרפיה "זיכרונות קטנים" (1998) תיאר הסופר את תנאי המגורים העלובים בהם גדל בליסבון שלאחר ההפיכה הצבאית ב-1926. בני ביתו, כך הוא רומז, אימצו את הסיסמה הפאשיסטית "האל, המולדת, המשפחה", אותה דיקלם המשטר. סבו וסבתו מצד אמו, שבביתם באזיניגה בילה את חופשות בית הספר, היו לדבריו "איכרים עניים שלא ידעו קרוא וכתוב", אך "בני אדם טובים מאוד שהותירו בי חותם,

הסטודנטים מחו על ניצול עובדות הניקיון

ח"כ עודה ללפיד: תפסיק לשקר

יו"ר חד"ש-תע"ל, ח"כ איימן עודה תקף (9.1) בחריפות את יו"ר יש עתיד וראש הממשלה לשעבר יאיר לפיד במהלך ישיבת הסיעה בכנסת. "לפיד האשים אותנו שאנחנו משתפים פעולה עם נתניהו, וזה שקר מוחלט. דברי כזב של אדם יהיר שלא הצליח לשכנע את הציבור לבחור בו. כמעט בכל יום אני רוצה לכתוב לך: תפסיק לשקר! אסור לשקר, אבל אם אתה כבר משקר, אז לפחות תתבייש בזה", אמר ח"כ עודה. עוד הדגיש: "הממשלה שלך הרגה 114 פלסטינים. אתה מכיר פוליטיקאי יהודי שיכול היה להצביע בעד ממשלה שהרגה 114 יהודים? אנחנו מתנגדים לפשיזם, אבל גם להתנשאות של המרכז-שמאל".

סטודנטים מפגינים באוני' תל אביב בסולידריות עם עובדות הניקיון, 9 בינואר 2023 (צילום: זו הדרך)

מאות סטודנטים ומרצים ומרצים הפגינו השבוע (9.1) באוניברסיטת ת"א ובאוניברסיטה העברית בסולידריות עם עובדות הניקיון. שני המוסדות האקדמיים מעסיקים את העובדות באמצעות חברת קבלן הפוגעת באופן תדיר ונפשע בזכויותיהן הבסיסיות. זאת, חרף מחאות והפגנות שמקיימים הסטודנטים במוסדות אלה מדי שנה, ובהשתתפות תאי הסטודנטים של חד"ש.

יותר ממאה סטודנטים ומרצים ומרצים השתתפו בהפגנה למען שיפור תנאי העסקתן של עובדות הניקיון באוניברסיטת תל אביב, אותה ארגנו כמה מן הכוחות המתקדמים באוניברסיטה ובראשם חד"ש סטודנטים. ההפגנה יצאה מרחבת הדשא המרכזית באוניברסיטה והסתיימה מול בניין ההנהלה. המפגינים קראו להעלות את שכר העובדות בהתאם להסכם הקיבוצי האחרון בתחום השמירה והניקיון, ותבעו לשמור על זכויותיהן של העובדות הוותיקות. כמו כן קראו להעביר את כל העובדות להעסקה תחת חברת הבת שהקימה האוניברסיטה, המעסיקה כיום באופן ישיר חלק מעובדות הניקיון.

בהפגנה השתתפה ח"כ עאידה תומא-סלימאן (חד"ש-תע"ל). היא פנתה לעובדות הניקיון ולנוכחים בעברית ובערבית, והדגישה כי העובדות "סובלות מעול הכיבוש בנוסף להעסקה הקבלנית".

תא חד"ש באוניברסיטת תל אביב מסר: "ההשתתפות המרשימה של הסטודנטים והמרצים בהפגנה מעידה על התמיכה הרחבה בדרישותיהן של עובדות הניקיון באוניברסיטה. נמשיך במאבק עד לחיסול ההעסקה הקבלנית במוסדות האקדמיים".

הפגנה מקבילה התקיימה באוניברסיטה העברית, בהשתתפות עשרות סטודנטים ומרצים. ח"כ עופר כסיף (חד"ש-תע"ל) שהשתתף בהפגנה מסר: "האפליה, הדיכוי והניצול של העובדות באים לידי ביטוי בשלושה היבטים: מעמדי, מגדרי ואתני לאומי. לא יעלה על הדעת שדווקא מקומות עבודה בעלי מוניטין של קידמה יהיו אחד הגורמים המנצלים ביותר במשק. אני קורא לכל המוסדות האקדמיים להעביר את העובדים והעובדות להעסקה ישירה מיד".

מועדון הגדה השמאלית

אחד העם 70, ת"א

הקרנות סרטים

"ריטה, סו ובוב גם הוא" / אלן קלארק

ולאחריה שיחה בהשתתפות מושון סלמונה

בריטניה, 1987, 93 דקות (אנגלית; עם כתוביות באנגלית)

מוצ"ש, 14.1, בשעה 20:00

"חמש המכשלות" / לארס פון טרייר

ויורגן לת'

ולאחריה שיחה בהשתתפות המשורר ערן הדס

דנמרק, 2003, 103 דקות (דנית וצרפתית; עם כתוביות באנגלית)

מוצ"ש, 21.1, בשעה 20:00

שירה בגדה #34

בהנחיית: אמיר חרש

ובהשתתפות: נועה לארה מאיר, מאיה מנדלוביץ', ריטה

קוגן, רוי קנר, רותם קפלן שובל, נמרוד שיין, נעם שליט

שלישי, 24.1, בשעה 20:00

השבוע באתר "זו הדרך"

נעצר החשוד בתקיפת ח"כ עודה, עובדי זרוע העבודה הפגינו במשרד הכלכלה, סכסוכי עבודה בנתב"ג ובנמל אשדוד, 18 הרוגים בהפגנות בפרו ועוד...

zoha.org.il

ח"ד 26205, ת"א 6126102, טל' 03-6293944, zohaderekh@gmail.com

אתר זו הדרך zoha.org.il מק"י: maki.org.il info@maki.org.il